

Puberteten (bulugh) i islam

En genomgång utifrån sunnitisk fiqh

Sammanställd med utgångspunkt i Koranen, hadith och de fyra sunnitiska rättsskolorna (***Hanafi, Maliki, Shafi'i och Hanbali***)

Inledning

Puberteten, på arabiska bulugh (بُلُوغ), är en av de viktigaste brännpunkterna i islamisk rätt (fiqh). Det är vid puberteten som en individ övergår från att vara religiöst ej fullt ansvarig (ghāyr mukallaf) till att bli religiöst myndig och fullt ansvarig (mukallaf) inför Allah. Från denna tidpunkt är personen juridiskt och andligt skyldig att utföra de religiösa plikterna - bön, fasta, allmosa och så vidare - och blir även ansvarig för sina handlingar på ett sätt som barn inte är.

Denna artikel ger en översikt av hur puberteten definieras och fastställs inom sunnitisk islam, vilka tecken de fyra etablerade rättsskolorna (madhāhib) använder för att avgöra när en pojke eller flicka nått puberteten, samt vilka religiösa konsekvenser detta får. Framställningen bygger på Koranen, profetens (frid vare över honom) hadith samt klassiska och samtida verk inom fiqh.

Begreppet bulugh – språklig och teknisk definition

Ordet bulugh kommer från den arabiska roten b-l-gh, som betyder “att nå” eller “att uppnå”. Tekniskt sett (i fiqh-terminologi) syftar bulugh på den punkt då en pojke eller flicka biologiskt och utvecklingsmässigt når vuxen ålder och därmed blir religiöst myndig.

Inom fiqh används även termen taklif, vilket betyder religiös förpliktelse eller ansvarsskyldighet. En person blir mukallaf – alltså religiöst ansvarig – när två villkor är uppfyllda: (1) åtkomst (bulugh), alltså att man nått puberteten, och (2) förstånd (‘aql), alltså att man har sin mentala förmåga i behall. Dessa två villkor nämns ofta tillsammans i klassiska fiqh-texter som grunden för religiöst ansvar.

Puberteten i Koranen

Koranen nämner inte en exakt ålder för puberteten, men använder begreppet för att ange när barn (särskilt föräldralösa barn vars egendom förvaltas åt dem) blir mogna nog att själva förvalta sin egendom och ansvara för sina handlingar.

“Och sätt de föräldralösa på prov till dess de är mogna för äktenskap (hattā idhā balaghū an-nikāh). Om ni då finner att de har nått mognad, lämna då över deras egendom till dem.”
(Koranen, an-Nisā’ 4:6)

Den här versen kopplar samman bulugh med en nivå av mognad där individen kan förväntas hantera sina egna angelägenheter på ett ansvarsfullt sätt. En annan vers som ofta anförs i sammanhanget är:

“Och när barnen bland er når puberteten (balaghū al-hulum), låt dem då be om tillstånd [innan de går in], liksom de som är äldre än dem ber om tillstånd.” **(Koranen, an-Nūr 24:59)**

Här används uttrycket al-hulum, vilket syftar på just den fysiska/biologiska puberteten, och kopplas samman med en ökad kräv på integritet och

privatliv i hemmet – ett tecken på att individen nu betraktas som en mer självständig, ansvarig person.

Puberteten i hadith-litteraturen

Flera profetiska hadither används av rättslärda för att fastställa principen att religiöst ansvar (taklif) börjar vid puberteten. Den mest centrala är följande:

“Pennan är lyft från tre: från den sovande till denne vaknar, från barnet till det når puberteten, och från den som lidit av psykisk sjukdom till denne återfår sitt förstånd.” (Återberättad av Abū Dāwūd, at-Tirmidhī och andra, från ‘Alī ibn Abī Tālib)

Denna hadith är en av huvudkällorna för principen att barn inte är religiöst ansvariga (må deras goda handlingar ändå belönas) förrän de når puberteten. Ytterligare en viktig hadith handlar om gränsen för militär tjänstgöring, vilken indirekt använts av rättslärda för att diskutera åldersgränsen för puberteten:

Ibn Omar berättade: “Profeten – frid vare över honom – granskade mig när jag var fjorton år gammal [inför slaget vid Uhud], och han tillåt mig inte [att delta i striden]. Sedan granskade han mig när jag var femton år [inför slaget vid Khandaq], och då tillåt han mig.” (Återberättad av al-Bukhārī och Muslim)

Denna hadith är grunden för att majoriteten av de sunnitiska rättskolorna anser att femton år (enligt månkalendern) är den övre åldersgränsen för när puberteten senast inträder, om inga andra fysiska tecken visat sig dessförinnan.

Tecken på pubertet enligt sunnitisk

fiqh

De sunnitiska rattslärda skiljer mellan naturliga (fysiska) tecken på pubertet och åldersbaserade kriterier som används när inga fysiska tecken ännu visat sig. De fysiska tecknen tas i första hand – åldersgränsen används bara som en bakre gräns.

Gemensamma fysiska tecken (både pojkar och flickor)

- Ihštilām (sädessålning, dvs. våta drömmar) – när en pojke eller flicka för första gången får en sädessålning, antingen i sömnen eller i vaket tillstånd.
- Växt av grovt skämhår (sh'ar al-'āna) runt könsorganen – ett tecken som särskilt används av hanafiterna och hanbaliterna som ett självständigt bevis på pubertet, medan shāfi'iterna och målikiterna ofta betraktar det som ett tecken snarare än ett avgörande självständigt kriterium i alla sammanhang.
- Uppnådd ålder (se nedan) – används om inga av ovanstående tecken visat sig.

Tecken specifika för flickor

- Mensässen (hayd) – den första mensblodningen räknas enligt samtliga rattsskolor som ett säkert tecken på att flickan nått puberteten.
- Havandeskap (haml) – eftersom havandeskap förutsätter ägglösning, betraktas det också som ett bevis på att puberteten redan inträtt.

Åldersgränsen

Om inga fysiska tecken visat sig använder rattslärda en fast åldersgräns som bakre gräns för när puberteten senast anses ha inträtt:

- Shāfi'i, hanbali och måliki-skolan (i den vanligast förekommande åsikten): femton månår (hijri-år), baserat på ovan nämnda hadith om Ibn Omar.
- Hanafi-skolan: traditionellt sjutton år för flickor och arton år för pojkar enligt Abū Hanīfas åsikt, medan hans två lärjungar Abū Yūsuf och Muhammad ash-Shaybānī ansåg femton år för båda könen, vilket är

den åsikt som i regel används för fatwa (rattsutlåtande) inom hanafiskolan idag.

Det är värt att notera att åldersgränsen beräknas enligt den islamiska månkalendern (hijri), som är något kortare än solkalendern, vilket gör att femton hijri-år motsvarar ungefär 14 år och 7-8 månader enligt den gregorianska kalendern.

Religiösa förpliktelser som inträder vid puberteten

När en individ når puberteten inträder ett antal religiösa och juridiska förändringar enligt sunnitisk fiqh:

- Bön (salāh) – de fem dagliga bönerna blir obligatoriska. Innan dess uppmanas barn att börja öva sig från sju års ålder, enligt en känd hadith, men det är först vid puberteten som bönen blir en religiös skyldighet (fard).
- Fasta (sawm) under Ramadan blir obligatorisk.
- Allmosa (zakāh) – den unge blir personligen ansvarig för att betala zakāh på sin egen egendom, om den uppnår den fastställda gränsen (nisāb).
- Vallfarten (hajj) blir en religiös plikt om personen har möjlighet (istitā'ah).
- Äktenskaplig och kontraktuell förmåga – rättskapacitet att själv ingå vissa avtal och förvalta egen egendom ökar.
- Straffrättsligt ansvar – personen kan hållas ansvarig inför de islamiska rättsliga påföljderna (hudūd) på samma sätt som vuxna, vilket inte gäller barn.
- Vittnesmål – enligt flera rattsskolor börjar en persons vittnesmål räknas fullt ut i juridiska sammanhang efter puberteten.

Det är viktigt att betona att synd och belastning (ith'm) för utebliven religiös pliktuppfyllelse först börjar registreras efter puberteten. Goda handlingar som barn utför före puberteten belonas ändå av Allah, enligt vad som överlämnats i hadith-litteraturen, men barnet bär inget ansvar för uteblivna plikter.

Visdomen (hikmah) bakom dessa bestämmelser

Islamisk rättsteori (usūl al-fiqh) betraktar kopplingen mellan religiöst ansvar och pubertet som ett uttryck för rättvisa: ansvar följer förmåga. Eftersom puberteten allmänt sammanfaller med en betydande ökning av förstånd, självinsikt och förmåga att skilja rätt från fel (tamyīz på en högre nivå), betraktas det som en lämplig brytpunkt för när Allahs lag börjar gälla fullt ut för individen.

Samtidigt uppmuntras föräldrar och vårdnadshavare, enligt både Koranen och hadith, att gradvis förbereda barnet inför denna övergång – både praktiskt (t.ex. genom att vanja barnet vid bön från sju års ålder) och kunskapsmässigt, så att puberteten inte blir en abrupt eller förvirrande övergång utan en naturlig fortsättning på en redan påbörjad fostran.

Sammanfattning

Inom sunnitisk islam markerar puberteten (bulugh) övergången till religiös myndighet. Den fastställs genom tydliga fysiska tecken – sädessålning, mensblodning, havandeskap och, enligt vissa rättsskolor, växt av skämhår – eller, om dessa tecken ännu inte visat sig, genom en fast åldersgräns på femton månår enligt majoriteten av rättslärda. Från denna tidpunkt blir individen fullt religiöst ansvarig (mukallaf) och skyldig att utföra islams grundläggande plikter. Synen på puberteten i fiqh är därmed inte enbart en biologisk fråga utan en juridisk-teologisk kategori som reglerar när en människa bär fullt andligt och rättsligt ansvar inför Allah och samhället.

Källförteckning

- Koranen, sūrah an-Nisā' (4:6) och sūrah an-Nūr (24:59).
- Abū Dāwūd, Sulaymān ibn al-Ash'ath. Sunan Abī Dāwūd, kitāb al-hudūd, hadith om "pennan är lyft från tre".
- at-Tirmidhī, Muhammad ibn 'Īsā. Jāmi' at-Tirmidhī, kitāb al-hudūd.
- al-Bukhārī, Muhammad ibn Ismā'īl. Sahīh al-Bukhārī, kitāb ash-shahādāt (hadith om Ibn 'Umar och slaget vid Uhud/Khandaq).
- Muslim ibn al-Hajjāj. Sahīh Muslim, kitāb al-imāra (motsvarande hadith om Ibn 'Umar).

- Ibn Qudāma, ‘Abd Allāh ibn Ahmad. Al-Mughnī. Kapitlet om hëidsji och pubertetens tecken enligt hanbali-skolan.
- an-Nawawī, Yahyā ibn Sharaf. Al-Majmū‘ Sharh al-Muhadhdhab. Avsnitt om bulugh enligt shāfi‘i-skolan.
- al-Kāsānī, ‘Alā’ ad-Dīn. Badā’i’ as-Sanā’i’ fī Tartīb ash-Sharā’i’. Avsnitt om bulugh enligt hanafi-skolan.
- Ibn Rushd, Muhammad ibn Ahmad (al-Hafid). Bidāyat al-Mujtahid wa Nihāyat al-Muqtasid. Jämförande översikt av rattsskolornas åsikter om bulugh.
- al-Zuhaylī, Wahbah. Al-Fiqh al-Islāmī wa Adillatuhu. Modern jämförande sammanställning av de fyra sunnitiska rattsskolornas syn på bulugh och taklif.

Observera: *Denna artikel är avsedd som en allmän introduktion till ämnet och ersätter inte rådgivning från en kvalificerad islamisk lärd. För specifika frågor, särskilt sådana som rör enskilda situationer, rekommenderas kontakt med en lokal imam eller islamisk rättslärd.*